

ჯოვანი ვერგას ნოველისა და პიესის „სოფლის ღირსება“ და პიეტრო მასკანის ოპერის „CAVALLERIA RUSTICANA“/„სოფლის ღირსება“ კომპარატიული ანალიზი

საკვანძო სიტყვები: *ჯოვანი ვერგა, პიეტრო მასკანი, სოფლის ღირსება, ნოველა, დრამა, ოპერა, ლიბრეტო*

ჯოვანი ვერგა / Giovanni Verga (1840-1922) ვერნიზმის ერთ-ერთი თვალსაჩინო წარმომადგენელია იტალიურ მწერლობაში. „ვერიზმი“ / „Verismo“ - მომდინარეობს იტალიური სიტყვიდან „La Verità“ - „სიმართლე“, „სინამდვილე“, „ჭეშმარიტება“, რაც პრაქტიკულად რეალიზმს გულისხმობს. ეს მიმდინარეობა XIX საუკუნის ბოლოს შეიქმნა ევროპული და განსაკუთრებით ფრანგული ნატურალიზმის (ემილ ზოლა, ჰენრიკ იბსენი და სხვ.) გავლენით. ვერიზმი როგორც ლიტერატურული მიმდინარეობა შეიქმნა იტალიაში 1870-80-იან წლებში პოზიტივიზმის და ნატურალიზმის დიდი გავლენით. ამ მიმდინარეობას სათავეში ედგნენ ვერიზმის თეორეტიკოსი ცნობილი პროზაიკოსი ლუიჯი კაპუანა და მწერალი ჯოვანი ვერგა. ვერისტების წრე შეიქმნა მილანში მიუხედავად იმისა, რომ მასში შემაგალი მწერლების უმეტესობა წარმოშობით იტალიის სამხრეთი რეგიონებიდან იყო. ვერიზმის მთავარი ესთეტიკური პრინციპი იყო სინამდვილის ობიექტური შესწავლა. მწერლები თითქოს ეძებდნენ და იკვლევდნენ დოკუმენტურ მასალას ადამიანის შესახებ. თუმცა შემოქმედებით მხარეს, მნატვრულ წამოსახვასაც უდიდეს მნიშვნელობას ანიჭებდნენ. მაგრამ მათთვის მნატვრული სინამდვილე რეალურ ფაქტზე უფრო მაღლა იდგა. წინა პლანზე ვერიზმი და ვერიტი მწერლები აყენებდნენ სოციალურ გარემოს და ბუნებას, მეორე პლანზე კი უკვე ფიზიოლოგიურ და ფსიქოლოგიურ მხარეს. ვერგას შემოქმედება კარგად არის შესწავლილი ლიტერატურათმცოდნეების მიერ.¹ ის უდავოდ თვითმყოფადი ავტორია და მისი შემოქმედებისთვის დამახასიათებელია ის მომენტი, რომ ავტორი თითქოს განზე დგას თავისი ტექსტისგან, ანუ ტექსტში მოთხრობილი ამბისაგან. ვერგა თვლიდა, რომ ავტორმა არ უნდა გამოხატოს ტექსტში პერსონაჟების მისეული შეფასება, რათა თხრობა იყოს მაქსიმალურად ობიექტური. ამიტომ ნოველის ჟანრი ვერიზმისთვის ყველაზე უფრო მორგებული აღმოჩნდა. თავისი შემოქმედების ბოლო ეტაპზე ვერგამ თავისი რამდენიმე ნოველა პიესებადაც გადააქცია და ერთ-ერთი მათგანი არის „სოფლის ღირსება“. ნოველების კრებული „სოფლის ამბები“ ვერგამ პირველად მილანში გამოსცა 1880 წელს. ამ კრებულში შედის ნოველა „სოფლის ღირსება“. „სოფლის

1 Luperini, Romano (1975): Giovanni Verga, Roma/Bari, Laterza.

Luperini, Romano (a cura di) (1982): Verga. L'ideologia. Le strutture narrative. Il ‚caso‘ critico, Lecce, Milella.

Luperini, Romano (1968): Tre tesi sul Verga, Firenze, La Nuova Italia, 1968.

Saccone, Eduardo (2002): „Il mondo di Verga: l'ossimoro di „Cavalleria rusticana“, in: Modern Language Notes 117, 106–114.

Sansone, Matteo (1987): „The Verismo of „Cavalleria rusticana“. From Verga's „Scene popolari“ to Mascagni's Opera“, in: Bulletin of the Society for Italian Studies. A Journal for Teachers of Italian in Higher Education 20, 2–12.

ღირსების“ ნოველის საფუძველზე 4 წლის შემდეგ ვერგა მის დრამატულ ვარიანტს გვთავაზობს - 1884 წელს მან გამოაქვეყნა პიესა² ამავე სახელწოდებით და იმავე წლის 14 იანვარს ეს პიესა წარმატებით დაიდგა ტურინში ელეონორა დუზეს მონაწილეობით.

ჯოვანი ვერგას ლიტერატურული მემკვიდრეობა ძალიან საინტერესოა. ის ძირითადად რომანებისა და ნოველების ჟანრით შემოიფარგლება, თუმცა მას რამდენიმე მნიშვნელოვანი დრამაც აქვს დაწერილი. მის დრამებს შორის აღსანიშნავია ერთმოქმედებიანი პიესა „ძუმგელა“ / „La Lupa“. ეს პიესა განსაკუთრებით ცნობილი გახდა მას შემდეგ, რაც 1953 წელს რეჟისორმა ალბერტო ლატუადამ გადაიღო ფილმი ანნა მანიანის მონაწილეობით. ხოლო 1965 წელს ფრანკო ძეფირელიმ დადგა სპექტაკლი გამოჩენილი იტალიელი მსახიობი ქალისტვის - ანა მანიანისთვის.

ჯოვანი ვერგას პორტრეტი

ჯოვანი ვერგას აქვს შექნილი ნოველების ციკლი „სოფლის ნოველები“ / „Vita dei campi“ (1880). ამ ციკლში ერთ-ერთი ნოველა არის „სოფლის ღირსება“ / „Cavalleria Rusticana“³. ეს პატარა ნოველა იმდენად ტევადია თავისი დრამატურგიული სტრუქტურით, რომ მკითხველი პრაქტიკულად ვერც აცნობიერებს იმ გარემოებას, რომ ამ ტექსტში ავტორმა მთელი ყურადღება გაამახვილა ოთხი პერსონაჟის ბედიბალზე. ნოველის მთელი კონფლიქტი შემოიფარგლება სიცილიის პატარა სოფლის მობინადრეების ერთი ჯგუფის დახასიათებით და მთელი დრამატურგიული კოლიზია სწორედ ამ სოფლის ოთხ მობინადრეს შორის მომხდარ დაპირისპირებაზეა აგებული. ჯოვანი ვერგას მთავარი მოქმედი გმირები ამ ნოველაში არიან: ახალგაზრდა ჯარისკაცი ტურიდუ მაკკა, მისი პირველი შეყვარებული ლამაზი ლოლა, რომელიც შემდგომ მდიდარ გლეხ ალფიოს გაყვება ცოლად, თვითონ ალფიო, და რა თქმა უნდა ტურიდუს საცოლე სანტუცა. არის კიდევ ერთი ფიგურა - ტურიდუს დედა ნუნცია, რომელიც უფრო სტატიკური პერსონაჟია. სიუჟეტი ძალიან მარტივი და სქემატურია, ლიტერატურული თვალსაზრისით ტექსტი არაფრით არის დიდად გამორჩეული. არც ლექსიკურად, არც სინტაქსურად არანაირ დიდ ლიტერატურულ გამოწვევასთან ჩვენ ამ შემთხვევაში საქმე არ გვაქვს. მაგრამ...

სიუჟეტი მარტივია: ტურიდუ, სანამ მას ჯარში გაიწვევდნენ, შეყვარებული იყო თავისი სოფლის ერთ-ერთ ლამაზ ახალგაზრდა ქალზე, ლოლაზე, მაგრამ ლოლამ არ დაუცადა მის შინ დაბრუნებას და ცოლად გაჰყვა მდიდარ გლეხ ალფიოს. როდესაც ტურიდუ ჯარიდან დაბრუნდა, შინ მხოლოდ მოხუცი დედა დახვდა და მცირედი მეურნეობა. ლოლაზე განაწყენებულმა მან არმიყი ვაუბა მეზობელ ახალგაზრდა ქალ სანტუცას. მაგრამ ვნებიანი ლოლა მაინც არ ასვენებს ტურიდუს. მეტიც, ლოლა მას გამომწვევად ექცევა და ასე ხდება ტურიდუ მისი საყვარელი. როდესაც ალფიო ორი დღით

2 Verga, Giovanni (1987): „Cavalleria rusticana. Scene popolari“, in: id., Teatro, a cura di Gianni Oliva, Mailand, Garzanti, 207–229.

3 Verga, Giovanni (1980): Le novelle, vol. 1, a cura di Gino Tellini, Roma, Salerno Editore. Under the Shadow of Etna, by Giovanni Verga, Gutenberg. Org. pp. 101-117. ჯ. ვერგა. სოფლის პატრიოსნება. კრებულში: მსოფლიო ლიტერატურა: რჩეული მოთხრობები. ავტ.-შემდგ.: გ. მურლე-ლია, ბ. ბეჟუაშვილი. - თბ.: დია, 2007. ტ. 5. - 2008.

სავაჭროდ მეზობელ სოფლებსა და ქალაქებში გაემგზავრება, ტურიდუ ლოლას სახლში ათევს ღამეს. სანტუცა ამჩნევს ტურიდუს მის მიმართ შეცვლილ განწყობას, დაუდარაჯდება და დარწმუნდა იმაში, რომ ტურიდუ ღამეს ლოლასთან ატარებს. გამწარებული ახალგაზრდა ქალი სანტუცა ამ ამბავს ალფიოს ეტყვის. ალფიო, როგორც ღირსება-აყრილი ქმარი, ტურიდუს ორთაბრძოლაში გამოიწვევს მთელი სიცილიური ღირსების კანონების დაცვით. ვერიზმისათვის ერთ-ერთი დამახასიათებელი მომენტი იყო სწორედ ის, რომ სოფლური ცხოვრება ნაჩვენებია არა როგორც ჰარმონიული და უპრობლემო სამყარო, არამედ როგორც საკმაოდ რთული და კონფლიქტური ორგანიზმი, რომელშიც ტრაგედია ხდება გარკვეული ტრადიციებისადმი ერთგულების გამო. ჯოვანი ვერგა თავად სიცილიელია. იგი დაიბადა ქალაქ კატანიაში. დღესაც კატანიაში არის ჯოვანი ვერგას სახლ-მუზეუმი, რომლის დათვალიერება ვირტუალურადაც არის შესაძლებელი (იხ. ბმული: <http://www.comune.catania.it/la-citta/culture/monumenti-e-siti-archeologici/musei/casa-museo-giovanni-verga/>). მწერლის არქივის დათვალიერება ასევე ძალიან საინტერესოა დღევანდელი მკითხველისთვის და ყველა იმ ადამიანისთვის, ვინც დაინტერესებულია იტალიური და კერძოდ სიცილიური ლიტერატურით და ყოფით. გულანდილად რომ ვთქვათ, ჯოვანი ვერგა XIX საუკუნის მიწურულს და XX ს.-ის დასაწყისში უფრო ბოპულარული იყო, ვიდრე დღეს. დღეს ცოტა თუ იცნობს მას როგორც მწერალს და თუ კი დღეს ვინმე ჯოვანი ვერგას სახელს იცნობს, ეს უფრო მეტად არის მეორე იტალიელი ხელოვანის დამსახურება, ვიდრე თავად ჯოვანი ვერგასი.

ვინ არის ეს მეორე იტალიელი? ეს გახლავთ კომპოზიტორი პიეტრო მასკანი /Pietro Mascagni (1863-1945).⁴

პიეტრო მასკანი და მისი
ლიბრეტისტები -
ჯოვანი ტარჯონი-ტოცკეტი და
გვიდო მენაში

პიეტრო მასკანი დაიბადა ლიგორიაში, ბავშვობა კი ჩერინიოლაში გაატარა. ის პურის მცხობელის შვილი იყო და ტრადიციულად მასაც წესით პურის მცხობელის პროფესია უნდა შეესწავლა, მაგრამ მდიდარი მეცენატის წყალობით, რომელმაც მასკანის მუსიკალური განათლება მისცა, მან 18 წლის ასაკში დაწერა სიმფონია და გაავრცავა ეს თხზულება მილანის კონსერვატორია-

4 Rein A. Zondergeld. Aufhebung der Zeit im Augenblick. In: taz. die Tageszeitung vom 2. 7. 1990, S. 15., <https://taz.de/Aufhebung-der-Zeit-im-Augenblick!/1761550/>

ში. ამის საფუძველზე მასკანი მიიღეს კიდევაც სტუდენტად მილანის კონსერვატორიაში. სიცოცხლის პირველ წლებში მასკანის საკმაოდ უჭირდა თავის დამკვიდრება როგორც კომპოზიტორს. მაგრამ მას ძალიან გაუმართლა. 1889 წელს მილანის სონცონიოს მუსიკალური გამომცემლობის მესვეურმა ედოარდო სონცონიომ / Edoardo Sonzogno გამოაცხადა კონკურსი საუკეთესო საოპერო ნაწარმოებზე. და როდესაც გამოცხადდა კონკურსი ერთაქტიან ოპერაზე, მასკანი შეუდგა სასწრაფოდ მუშაობას. მან შემოიკრიბა თავისი ორი ლიტერატორი მეგობარი, ორი მწერალი - ჯოვანი ტარჯონი-ტოცეტი / Giovanni Targioni-Tozzetti და გვიდო მენაში / Guido Menasci, რომლებმაც იმ პერიოდში ძალიან პოპულარული ჯოვანი ვერგას ერთაქტიანი პიესისგან „სოფლის ღირსება“ (რომელშიც თავის დროზე ბრწყინავდა ელეონორა დუზე) შექმნეს საოპერო ლიბრეტო. სამივენი დამწყებნი იყვნენ - კომპოზიტორიც და ორივე ლიბრეტისტი. მათ ახალგაზრდული შემართებით გადაამუშავეს და გადააკეთეს იმხანად უკვე აღიარებული იტალიელი მწერლის ლიტერატურული პირველწყარო. ერთი შეხედვით თითქოს ბევრი არაფერი შეცვლიათ, მაგრამ ეს ასე არ არის. ლიბრეტისტებმა უდავოდ განაპირობეს საოპერო ნაწარმოების უდიდესი წარმატება, რასაც ლიბრეტოს საფუძველზე შექმნილი გენიალური მუსიკალური ქსოვილი ფარავდა. ოპერაზე მუშაობა კომპოზიტორმა 8 კვირაში დაასრულა. მან მოასწრო ვადებში ჩატეულიყო და წარედგინა საკონკურსო კომისიისთვის. კომისია საკმაოდ წარმომადგენლობითი იყო. მან განიხილა 73 საკონკურსო ნაშრომი, და შედეგი გამოქვეყნდა - პირველი პრემია მიენიჭა პიეტრო მასკანის ოპერას. ამ ნაწარმოების პრემიერა შედგა რომში კონსტანცის თეატრში 1890 წლის 17 მაისს. წარმატებამ ყოველგვარ მოლოდინს გადააჭარბა. წარმოუდგენელი ოვაციები დაიმსახურა პიეტრო მასკანის ქმნილებამ. და იმსახურებს დღემდე. ეს ოპერა მსოფლიო საოპერო თეატრების რეპერტუარში დღესაც ლიდერობს. პიეტრო მასკანის ამ აღიარების შემდეგ მის არც ერთ სხვა ნაწარმოებს ასეთი პოპულარობა მისთვის არ მოუტანია. სამწუხაროდ შეიძლება ითქვას, რომ

პიეტრო მასკანი ერთი ოპერის ავტორია,⁵ თუმცა მან 16 ოპერა დაწერა:

1. „Cavalleria rusticana“ / „სოფლის ღირსება“, პრემიერა რომში, 1900 წ. 17 მაისს.
2. „L'amico Fritz“ / „მეგობარი ფრიცი“, პრემიერა რომში, 1891 წ.
3. „I Rantzau“ / „ძმები რანცაუ“, პრემიერა ფლორენციაში, 1892 წ.
4. „Guglielmo Ratcliff“ / „გილელმო რატკლიფი“, პრემიერა მილანში, 1895 წ.
5. „Silvano“ / „სილვანო“, პრემიერა მილანში, 1895 წ.
6. „Zanetto“ / „ზანეტო“, პრემიერა პეზაროში, 1896 წ.
7. „Iris“ / „ირისი“, პრემიერა რომში, 1898 წ.
8. „Le maschere“ / „ნიღბები“, პრემიერა მილანში, გენუაში, ტურინში, რომში, ვენეციაში, ვერონაში, 1901 წ.
9. „Amica“ / „მეგობარი“, პრემიერა მონაკოში, 1905 წ.
10. „Isabeau“ / „იზაბო“, პრემიერა ბუენოს აირესში, 1911 წ.
11. „Parisina“ / „პარიზინა“, პრემიერა მილანში 1913 წ.
12. „Lodoletta“ / „ლოდოლეტა“, პრემიერა რომში 1917 წ.
13. „Si“ / „დიას“, პრემიერა რომში 1919 წ.
14. „Il piccolo Marat“ / „პატარა მარატი“. პრემიერა რომში 1921 წ.
15. „Pinotta“ / „პინოტა“, პრემიერა სან რემოში, 1932 წ.
16. „Nerone“ / „ნერონი“, პრემიერა მილანში, 1935 წ.

უნდა აღინიშნოს ისიც, რომ XX საუკუნის დამდეგს ერთმა ნაკლებად ცნობილმა იტალიელმა კომპოზიტორმა დომენიკო მონლეონემ / Domenico Monleone (1875-1942) ასევე დაწერა ოპერა „სოფლის ღირსება“ ჯოვანი ვერგას ნაწარმოების მიხედვით, მაგრამ ეს ოპერა პრაქტიკულად უცნობი დარჩა.⁶ ის პირველად შესრულდა 1907 წელს და XXI საუკუნეში რამდენჯერმე შესრულდა, ანუ შექმნიდან 100 წლის შემდეგ. არსებობს ერთი აუდიოჩანაწერი,⁷ რომლის ლინკს აქვე ვუთითებ. https://youtu.be/dXH_uT5nWJc

ჯოვანი ვერგას ნოველის და პიესის ფაბულაში, რა თქმა უნდა, ბევრი რამ არის საერთო, მაგრამ ჩვენ განსხვავებები გვაინტერესებს, რადგან ლიბრეტისტებმა - ჯოვანი ტარჯონი-ტოცეტომ და გვიდო მენაშიმ სწორედ პიესის საფუძველზე დაწერეს ოპერის ლიბრეტო. პიესაში გაზრდილია პერსონაჟების რაოდენობა. რაც მთავარია, შეცვლილია სანტუცას სახე როგორც პერსონაჟისა - იგი ვაცილებით უფრო გამოკვეთილად და დრამატულად არის წარმონიშნული ვერგას პიესაში ნოველისაგან განსხვავებით. ნოველაში ტურიდუ სანტუცას მხოლოდ ეარშიყება და მათ შორის არანაირი ფიზიკური სანლოვე არ არის. ნოველის ტექსტში სანტუცა დააბეწლებს ტურიდუს ალფიოსთან, რადგანაც ის უბრალოდ ნაწყენია ტურიდუსზე, რაც შემდეგ სიუჟეტის ტრაგიკულ დასასრულამდე მიგვიყვანს. ამდენად, ნოველის სანტუცა მკითხველის მხრიდან დიდ სიმპათიასა თუ

5 Dr. Waldemar Schweisheimer. Pietro Mascagni - A Tragic Figure? In: The Etude Magazine, April 1946. <http://www.mascagni.org/articles/schweisheimer-194604-etude>

6 Hiller, Jonathan. „Verismo Through the Genres, or ‘Cavalleria rusticana’—The Delicate Question of Innovation in the Operatic Adaptations of Giovanni Verga’s Story and Drama by Pietro Mascagni (1890) and Domenico Monleone (1907).” *Carte italiane* 2.5 (2009): 109–32.

7 Monleone, Domenico, *Cavalleria rusticana* (audio)

პარტიებს ასრულებენ: დენია მაცოლა-გავაძენი (სანტუცა)/Denia Mazzola-Gavazzeni (Santuzza), ხანეს ლოტრიცი (ტურიდუ)/Janez Lotric (Turiddu) და ნანა ქავთარაშვილი (ლოლა)/Nana Kavtarashvili (Lola).

თანაგრძნობას არ იწვევს და არც იმსახურებს. პიესაში ჯოჯანი ვერვამ სრულიად სხვა სანტუცა დაგვიხატა. საერთოდ ნოველის მთელი კომპოზიცია ძალზე ლაკონური და სქემატურია. მასში თხრობა მინიმუმამდეა დაყვანილი და ასევე საგულისხმოა ის, რომ ნოველა თავდება წინადადებით, სადაც მომაკვდავი ტურიდუ ფიქრებით დედას ემშვიდობება, უნდა წარმოთქვას - „დედა, საბრალო დედავ, მშვიდობით!“ მაგრამ ვერ ასწრებს ამის წარმოთქმას. პიესაში ვერვა იყენებს სიუჟეტის განვითარების განსხვავებულ ხერხებს, რითაც თხრობას მეტ დრამატინჟმს სძენს. პიესაში მთელი მოქმედება ვითარდება სოფელში აღდგომის დღესასწაულის წინა დღეს, როდესაც მთელი სოფლის მაცხოვრებლები სააღდგომო ღამის წირვისთვის ემზადებიან და ეკლესიისკენ მიემართებიან. ტურიდუს დედა დონა ნუნცია სანტუცასგან იგებს, რომ თურმე ტურიდუ მეზობელ სოფელში კი არ ყოფილა ღვინის საყიდლად წასული, არამედ ღამე გაათია ლოლასთან, რომლის ქმარიც სავაჭროდ იყო წასული ახლომდებარე ქალაქში. სანტუცა შესჩივლებს ტურიდუს დედას თავის სავალალო მდგომარეობას და გაუმხელს მას, რომ ის ფელმძიმედაა ტურიდუსგან და თუ ამას შეიტყობდნენ, ისინი მას ჩაქოლავდნენ. სწორედ ამავ ემიჯნით რომ დაუქორწინებელი ქალი ფეხმძიმეა, სანტუცა ვერ ბედავს ეკლესიაში შესვლას და წირვაზე დასწრებას, ამიტომ იგი ამ პროცესს გარედან ადევნებს თვალყურს. ტურიდუს დედა ძალიან შეწუხებულია და ჰპირდება სანტუცას, რომ თავის ვაჟმშვილს დაელაპარაკებოდა. ამის შემდეგ მოდის დიდი დრამატული სცენა სანტუცასა და ტურიდუს შორის. ტურიდუ ვერ უარყოფს თავის ურთიერთობას ლოლასთან, მაგრამ როდესაც სანტუცა მას ეტყვის, რომ ალფიოს გაუმხელს ტურიდუს და ლოლას სასიყვარულო ურთიერთობას, ამის შემდეგ ტურიდუ გამწარდება და სანტუცას თავიდან მოშორებას ცდილობს, ეტყვის, რომ მასთან წყვეტს ყველანაირ ურთიერთობას. ტურიდუ ტოვებს ატირებულ სანტუცას და მიდის ეკლესიაში, სადაც მას ლოლა ეგულება. ამ დროს სანტუცა დაინახავს ალფიოს და გამწარებულ გულზე ეტყვის ცოლის ღალატის ამბავს. ალფიო ეუბნება, რომ თუკი მისი სიტყვები სიმართლეა, ის აუცილებლად შურს იძიებს ტურიდუსე. და სანტუცაც სხვებთან ერთად გაემართება ცოდვების მოსახანიებლად ეკლესიისკენ. მეორე დღით წირვის შემდეგ სოფლის მთელი მოსახლეობა მოედანზე დუქანთან იყრის თავს, სადაც ტურიდუ ყველას უმასპინძლდება ღვინით. მოდის ალფიოც. ალფიოს დანახვისთანავე ტურიდუ ხვდება, რომ მან ყველაფერი იცის. ალფიო მას ორთაბრძოლაში გამოიწვევს. სიცილიური ტრადიციის თანახმად, ორი მტერი ერთმანეთს გადაეხვევა, აკოცებს და ტურიდუ წესისამებრ ალფიოს ყურზე კბენს, ნიშნად იმისა, რომ ამ გამოწვევას იღებს. მათი ორთაბრძოლის ადგილი და თვითონ ეს ორთაბრძოლა პიესაში ნოველისგან განსხვავებით, გატანილია თხრობის არეალიდან, ჩვენ ამ ორთაბრძოლას ვერ ვხედავთ ავტორი მას არ აღგვიწერს და ბოლოს ისმის მხოლოდ ვიღაც ქალის ხმა, რომ ალფიომ ტურიდუ მოკლა, მაგრამ საგულისხმო არის ის მომენტი, რომ ნოველისგან განსხვავებით პიესაში ტურიდუ დონა ნუნციას, თავის დედას ეთხოვება და სთხოვს პატიებას ყველაფრისთვის და თხოვს ერთ რამეს: დედა, შენ როცა მაცილებდი ჯარში, მელოდებოდი და ახლა ნულარ დამელოდებო. ანუ ტურიდუს უკვე აქვს იმის წინათგრძნობა, რომ ვერ გადარჩება. პიესაში მოქმედების ადგილი და დრო შეკვეცილია, ხოლო ნოველაში გვრჩება შთაბეჭდილება, რომ მოქმედება რამდენიმე თვის განმავლობაში ხდება. საერთოდ ვერვა თავის ორივე ტექსტში, ნოველაშიც და პიესაშიც, ხაზს უსვამს სიცილიელი გლეხების რელიგიურობას. ეს ჩანს მათ მეტყველებაშიც, დიალოგებში, და მათ ქცევაშიც. ნოველაში მოქმედების ადგილი არ არის დაკონკრეტებული,

უბრალოდ ტექსტიდან ვიგებთ, რომ ის სადღაც ლიკოდის მახლობლად მდებარეობს. პიესის ტექსტიდან ჩვენ ვხვდებით, რომ ეს სოფელი, რომელშიც ხდება მოქმედება, მდებარეობს სადღაც ლიკოდისა და ფრანკოფონტეს შორის. ყველა ეს ტოპონიმი კატანიას მხარეშია. პიესაში ძალიან ბევრი ვრცელი რემარკაა. ნოველაში ტურიდუს სანტუცა ნამდვილი სიყვარულით არ უყვარს, პიესაში კი ჩვენ სულ სხვაგვარ სურათს ვხედავთ. ორთაბრძოლის დაწყებამდე ტურიდუ ალფიოს ეუბნება, რომ მას შეგნებული აქვს თავისი დანაშაული ალფიოს წინაშე და მზად არის თავი მოაკვლევინოს უსიტყვოდ. მხოლოდ ერთი თხოვნა მაქვსო, ეუბნება ალფიოს. ერთი დიდი ცოდვა მიმაქვს იმქვეყნადო, ეს არის ჩემი ცოდვა სანტუცას წინაშე, მე დავლუპეო სანტუცა და როდესაც მე აღარ ვიქნები, ვთხოვთ, იხრუნოთ მასზე და არ დატოვოთ უპატრონოდ და ულუკმაპუროდო. ასევე ტურიდუ დედასთან დამშვიდობების სცენაშიც სთხოვს დედას, რომ სანტუცაზე იხრუნოს. სანტუცას სახე პიესაში ვაცილებით უფრო გამოკვეთილია ვიდრე ნოველაში, სანტუცას უწოდოდ უყვარს ტურიდუ და ის იბრძვის თავისი სიყვარულის და თავისი შვილის მომავლისთვის. სიცილიელი ქალი რელიგიურ ტრადიციებზეა აღზრდილი, ის გრძნობს თავის ცოდვას და ერიდება ამ დღეს ეკლესიაში შესვლას. სხვათა შორის, ის ტურიდუს დედასთან საუბრისას მას ასეთ ფრაზას ეუბნება: „იყავით ჩემდამი ლმობიერი ისევე, როგორც ქრისტე იყო ლმობიერი მარიამ მაგდალინელის მიმართ“. სანტუცას და ალფიოს როგორც პერსონაჟებს აერთიანებს ის გარემოება, რომ მათ ორივეს უღალატეს, ორივე შეურაცხყოფილია, ორივე ღირსებააყრილია.

პიესის ტექსტიდან ჩვენ ვიგებთ, რომ ტურიდუს დედა დუქნის მეპატრონეა და ამასთან საკმაოდ ბუზღუნა დედაბერი. არსებობენ კიდევ კოლექტიური პერსონაჟები - სოფლის მაცხოვრებლები და ა.შ. საინტერესოა გაბნეული მეტაფორები სიცილიური ყოფიდან, მაგალითად, ლოლას სინმარი შავ ყურძენზე. საინტერესო შენიშვნა შეიძლება გავკეთდეს კიდევ ტურიდუს სახელთან დაკავშირებით - „ტურიდუ“ არის შემოკლებული ფორმა სახელისა „სალვატორე“, რაც „მისწვლს“ ნიშნავს. 1884 წელს, როდესაც ჯოვანი ვერგამ საკუთარი სახსრებით დადგა პიესა „სოფლის ღირსება“ ელეონორა დუზეს მონაწილეობით, რომელიც მაშინ ჯერ კიდევ არ იყო აღიარებული მსახიობი, პიესამაც და სპექტაკლმაც უდიდესი წარმატება დაიმსახურა მაყურებელთა შორის. მაგრამ სპექტაკლის წარმატება დიდხანს არ გაგრძელებულა - იგი სრულიად დაჩრდილა პიეტრო მასკანის ოპერამ. სხვათა შორის უნდა ითქვას ის ფაქტიც, რომ ჯოვანი ვერგამ ლიბრეტისტებს პლაგიატის ბრალდებით სასამართლოშიც კი უჩივლა. თუმცა სასამართლო არ მოუგია.

პიეტრო მასკანის ოპერის „სოფლის ღირსება“ მუსიკალური დრამატურგია უნიკალურია და მრავალმხრივ შესწავლილი მსოფლიოს სხვადასხვა ქვეყნის მუსიკათმცოდნეების მიერ.⁸ არაჩვეულებრივი ორკესტრირება, მელოდიების სილამაზე და მრავალფეროვნება, მოდულაციებით მდიდარი ანსამბლური ჟღერადობა, გენიალური გუნდები (ვაჟთა და

8 Anselmi A., Pietro Mascagni, Milano, 1959; Wagner, Hans-Joachim: Fremde Welten. Die Oper des italienischen Verismo, Stuttgart und Weimar 1999; Mallach, Alan: The Autumn of Italian Opera. From Verismo to Modernism 1890-1915, Boston 2007; Gaillard, Joan (1992): „Cavalleria rusticana“. Novella, Damma, Melodramma“, in: Modern Language Notes 107, 178-195; Voss, Egon (1987): „Die tragische Dorfgeschichte als Operngenre“. Zum Verismo der Cavalleria rusticana“, in: Attila Csampai/Dietmar Holland (Hg.), Pietro Mascagni, „Cavalleria rusticana“. Ruggero Leoncavallo, „Der Bajazzo“. Texte, Materialien, Kommentare, Reinbek, Rowohlt, 9-19.

ქალთა და შერეული გუნდები) და რაც მთავარია, გენიალური სიმფონიური ინტერმეცო, რომელიც ოპერის ერთ-ერთ ცენტრალურ ადგილს იკავებს. ეს ინტერმეცო მნიშვნელოვანია არა მხოლოდ თავისი მუსიკალური სილამაზით, არამედ დრამატურგიულად მნიშვნელოვანი კომპონენტია მთელ საოპერო ნაწარმოებში. არ არსებობს არც ერთი მნიშვნელოვანი სიმფონიური კონცერტი ან საოპერო ვოკალური კონცერტი, რომელზეც არ შესრულდეს პიეტრო მასკანის ეს ინტერმეცო. მას იცნობს ყველა.

მაგრამ დავუბრუნდეთ ახლა ლიბრეტისტების და კომპოზიტორის ნამუშევარს და ოპერის დრამატურგიას.

ლიბრეტისტებმა - ჯოვანი ტარჯონი-ტოცეტიმ და გვიდო მენაშიმ ოპერის დრამატურგია ააგეს შემდეგნაირად:⁹ თუ პიესა 9 სცენისგან შედგება, ოპერის არქიტექტონიკა 12 სეგმენტისგან თუ სცენისგან შედგება, რომელთაც ემატება უვერტიურა და სინილიანა, რომელსაც ტურიდუ კულისებიდან, ფარდის მიღმა მღერის. და პირველივე სიტყვები ლოლას ეძღვნება (ხოლო ალფიოსა და დედასადმი ბოლო თხოვნაში სანტუცაზე ზრუნავს).

O Lola c'hai di latti la cammisa
si bianca e russa comu la cirasa,
quannu t'affacci fai la vucca a risa,
biatu pì lu primu cu ti vasa!
Ntra la puorta tua lu sangu è spasu,
ma nun me mpuorta si ce muoru accisu ...
e si ce muoru e vaju ,n paradisu
si nun ce truovo a ttia, mancu ce trasu

ეს ტექსტი ასახავს ტურიდუს მგზნებარე სიყვარულს ლოლას მიმართ. საგულისხმოა მისი ფინალური სტროფები, სადაც ტურიდუ ამბობს, რომ „როდესაც მოგკვდები და სამოთხეში მოვხვდები, თუ შენ იქ ვერ ვიპოვნი, არც მე წაგვალ სამოთხეში!“¹⁰

ფრანკო ძეფირელის 1982 წელს გადაღებულ ფილმ-ოპერაში ექსპონიციშივე (უვერტიურის და სინილიანას მუსიკის ფონზე) ჩანს, როგორ ხდება სანტუცა ტურიდუს დალატის თვითმხილველი, და როგორ ხვდებათ გამთენიისას სოფლის გზაზე ლოლასგან მომავალი ცხენზე ამხედრებული ტურიდუ და შინ მომავალი ალფიო ერთმანეთს. ჩანს, რომ ალფიოს ეჭვი უკვე უჩნდება.

შემდეგი სცენა გუნდია. ჯერ ქალების, შემდეგ კაცების, და ბოლოს ერთად აქებენ აღდგომას და მაცხოვარს:

la Virgine serena
allietasi del Salvator!
Tempo è si mormori
Da ognuno il tenero
Canto che i palpiti
Raddoppia al cor.

9 ლიბრეტოს ტექსტის წყარო: Pietro Mascagni. Cavalleria rusticana. Melodramma in un atto. Libretto di Giovanni Targioni-Tozzetti e Guido Menasci. Italienisch/Deutsch. Deutsche Übersetzung von Oscar Berggruen. Edition Peters, Leipzig, Peters Textbücher. № 10023. 1982.

10 ყველა თარგმანი იტალიურიდან შესრულებულია ჩემს მიერ - მ. პაიჭაძე.

უმწიკვლო ქალწულო,
გინაროდეს მაცხოვრისა!
დრო არ ითმენს,
და ჩვენი გულის ძვერა ორმაგდება!

ტექსტში მაცხოვარი მოხსენიებულია როგორც „Salvator“ - ანუ „მხსნელი“ (აღუზია ტურიდუს სახელის სრულ ფორმასთან).

ანუ დაძაბულობა და სიმშვიდე პარალელურად ვითარდება და იშლება ჩვენ თვალწინ.

შემდეგი სცენა - სანტუცა მიდის ტურიდუს დედასთან, ლუჩიასთან (ვერვას მიერ დარქმეული სახელი ნუნცია ლიბრეტისტებმა შეცვალეს და სემანტიკურად სხვის დაუკავშირეს). ლუჩია ჯერ უარზეა მასთან ლაპარაკის, მაგრამ მერე შინ შეიპატიჟებს და ეკითხება: რა იცი ჩემი შვილის შესახებ? სანტუცას პასუხია: ხიჭვი მაქვს გულში ჩასობილი! - Quale spina ho in core!

ამ სიტყვების შემდეგ მუსიკა ძვევითრად იცვლება, გადადის მაჟორულ ტონალობაში და მხნე ტემპორიტმით ისმის ალფიოს სიმღერა:

ALFIO
Il cavallo scalpita,
i sonagli squillano,
schiocca la frusta.—Ehi là!—
Soffii il vento gelido,
cada l'acqua e nevichi,
a me che cosa fa?

ცხენი მიჰქრის, აჭენებს,
ეჭენები ჟღარუნობენ,
მათრახი ტკაცუნობს,
ცივი ქარი უბერავს,
წვიმს და თოვს,
მერე მე რა მესაქმება, რა მადარდებს?!

ალფიო თავის თავში დარწმუნებული, შეძლებული, ბედნიერი, წარმატებული კაცია და ამაცობს ამით. მთელი სოფელიც მას შეჰზარის.

შემდეგ ალფიო დედა ლუჩიას დუქანში შედის, სადაც სანტუცაც არის და ტურიდუს ელოდება. დედა ლუჩია ალფიოს მხიარულად ხვდება. თქვენი ძველი ღვინის მარაგი არ გექნებათ ამოწურულიო, ამბობს ალფიო. ლუჩია კი პასუხობს, რომ არ ვიცი, ტურიდუ წასულია ღვინის ახალი მარაგის მოსატანადო. ალფიო: უცნაურია! ტურიდუ აქ არის! ამ დილით ჩემი სახლის ახლოს ვნახეო! ლუჩიას უკვირს, სანტუცა ანიშნებს - გაჩუმდითო! ამ დროს ვაიმის ეკლესიის ორღანის ხმა, რომელიც წირვის და პროცესიის დასაწყისს მოასწავებს. ისმის ულამაზესი გუნდი - ჰიმნი ღვთისმშობლისადმი! ლათინურად!

CORO INTERNO (dalla Chiesa.)
Regina coeli,
laetare—Alleluja!
Quia, quem meruisti

portare—Alleluja!
Resurrexit sicut dixit—Alleluja!

ციურო ქაღღმერთო,
ვიხაროდეს, ალელოია,
შენ იმსახურებ, რომ ხელით გატაროთ,
ის აღდგა და თქვა - ალელოია!

ამ გუნდის ხმას დუქანში მარტო დარჩენილი სანტუცა ფანჯრიდან ადევნებს თვალყურს და შემდეგ თავის ხმას შეუერთებს ლოცვას: ეს ოპერის ერთ-ერთი უძლიერესი პასაჟია.

ამ კულმინაციას მოყვება საუბარი ლუჩიასა და სანტუცას შორის. უფრო სწორად, სანტუცა უყვება თავის და ტურიდუს ამბავს, ლუჩია კი უხმოდ უსმენს.

იწყება სანტუცას ცნობილი რომანსი, რომელსაც ხშირად არიასაც უწოდებენ.

SANTUZZA

Voi lo sapete, o mamma, prima d'andar soldato

Turiddu aveva a Lola eterna fè giurato.

Tornò, la seppe sposa; e con un nuovo amore

volle spegner la fiamma che gli bruciava il core:

m'amò, l'amai. Quell'invida d'ogni delizia mia,

del suo sposo dimentica, arse di gelosia....

Me l'ha rapito. Priva dell'onor mio rimango:

Lola e Turiddu s'amano, io piango, io piango, io piango!

თქვენ იცით, დედა, რომ სანამ ჯარში წავიდოდა, ტურიდუმ

და ლოლამ ერთმანეთს სიყვარული შეჰფიცეს. როცა დაბრუნდა, ლოლა სხვისი ცოლი იყო. ტურიდუმ გადაწყვიტა ახალი სიყვარულით ჩაენშო ძველი ვნება, რომელიც გულს უთუთქავდა, ასე შემოიყვარა და მეც შევიყვარე.

მაგრამ ლოლას შურდა ჩემი ბედნიერების, მან დაივიწყა ქმარი ეჭვიანობისაგან

და მან ტურიდუ წამართვა. ღირსებააყრილი დამტოვა.

ლოლას და ტურიდუს უყვართ ერთმანეთი. მე კი ვტირი!

დედა ლუჩია გაოგნებულია - პირჯვარს გადაწერს სანტუცას და მიდის ეკლესიაში.

შემოდის ტურიდუ. იწყება დიდი დრეტი დატვირთული ნარატივით.

თავდაპირველად ის უარყოფს სანტუცას ბრალდებას. ღვინის მოსატანად ვიყავიო წასული. როდესაც სანტუცა ეტყვის, რომ ალფიომაც ნახა და დაეჭვდა, ტურიდუ ეუბნება - ასე მინდი სამაგიეროს სიყვარულისთვის? გინდა მომკლა? Così ricambi l'amor che ti porto? Vuoi che m'uccida? სანტუცა გააღიზიანებს სიტყვა სიყვარული, რომელსაც ის არ გრძნობს ტურიდუსგან. სანტუცას ბრალს დებს ლოლას, რომელსაც ცუდ ქალს უწოდებს, მან წამართვა შენი თავიო. ტურიდუ კი სულ უარზეა და ეუბნება: დამიჯერე, სანტუცა! შენ ეჭვიანობ! ნუ მაღიზიანებ!

სანტუცა დრეტის პირველი ნაწილის ფინალში ეუბნება ტურიდუს ძალიან ყურადსაღებ ფრაზას! - Battimi, insultami, t'amo e perdono, ma è troppo forte l'angoscia mia! - დამარტყი, მომაყენე შეურაცხყოფა, მაინც მიყვარხარ და ვბატობ, მაგრამ ჩემი ტკივილი ძალზე ძლიერია.

ამ დროს გამოჩნდება ეკლესიისკენ მიმავალი გამოპრანჭული ლოლა, რომელიც ხაზგასმით უდარდელად მხიარულ სიმღერას ღიღინებს და თითქოს გაუკვირდება ტურიდუს

დანახვა. ლოლა იკითხავს - ეკლესიაში არ მოდინართო? სანტუცა ირონიულად პასუხობს - ამის უფლება მხოლოდ იმას აქვს, ვისი გულიც ცოდვისგან თავისუფალია! ტურიდუს უნდა ლოლასთან ერთად წასვლა, მაგრამ სანტუცა არ უშვებს - კიდევ მაქვს სალაპარაკო. დუეტის მეორე ნაწილში ტურიდუ რადიკალურად არის განწყობილი. ის პირდაპირ აგდება სანტუცას, უყვირის, წადიო. ეს ნაწილი თხრობის თვალსაზრისით ერთფეროვანია, მაგრამ ემოციურად იმდენად დამუხტულია, რომ კულმინაციებით ისედაც მდიდარ ოპერაში განსაკუთრებულ ეფექტს აღწევს. და სრულდება იმით, რომ სასოწარკვეთილი, გამწარებული სანტუცა ეკლესიისკენ მიმავალ ტურიდუს დაწყევლის - *A te la mala Pasqua, spergiu!* - უბედური აღდგომა დაგიდგება, ვფიცავ!

ამ ემოციურად ერთ-ერთ უძლიერეს სცენას მოყვება მეორე - სანტუცა შეხვდება ალფიოს და მათი დუეტი არანაკლებ მნიშვნელოვანი და დრამატულია. ალფიოს სანტუცა ვულწრფელად ეცოდება. და სანტუცა მართლაც ვულწრფელია თავის გრძნობებში. მაგრამ ბუნებრივია ისიც, რომ ალფიოს შურისძიების სურვილი შეიპყრობს. ამ დუეტის ფინალი ისეთი დამუხტულია, რომ შეუძლებელია გულგრილი დარჩე ორივეს მიმართ. დუეტი თავდება ალფიოს სიტყვებით: *Infami loro, ad essi non perdono, vendetta avro, pria che tramonti il di, ad essi non perdono!* - სირცხვილი მათ, არ ვაპატიებ ორივეს, შურს ვიძიებ, ვიდრე მზე ჩავა, შურს ვიძიებ მაიხე! სანტუცა კი ამ სიტყვების გაგონებისთანავე ნანობს თავის საქციელს, ნანობს, რომ ალფიოს ყველაფერი უთხრა. მაგრამ უკან დასახევი გზა აღარ არის.

ოპერის დრამატურგიაში სწორედ ამ ადგილას არის მეთე სცენა - ინტერმეცო.¹¹ რომელიც კრავს ოპერის მოქმედების პირველ ორ ნაწილს - ექსპოზიციას და აღმავალ პერიოდებს.

ამ უაღრესად ელეგიური, ლირიკული, სევდიანი და კანტილენით გაჟღერებული სიმფონიური ინტერმეცოს შემდეგ, რომელიც სანტუცას სინანულის გამოძახილიც არის, კვლავ სახალხო ზეიმს ვუბრუნდებით. ტურიდუ ყველას პატაჟებს დუქანში ჭიქა ღვინოზე. ის მხიარულ საღალბო სიმღერას მღერის, რომელსაც ყველა აიტაცებს. ამ დროს გამოჩნდება ალფიო, რომელიც ყველას ესალმება და ტურიდუს მიერ მიწოდებულ ჭიქა ღვინოზე უარს ამბობს: *Grazie, ma il vostro vino io non l'accetto, diverrebbe veleno entro il mio petto!* - გმადლობ, მაგრამ თქვენს ღვინოს ვერ მივიროთმევ, შხამად დამადგება გულზე! ტურიდუ ყველაფერს ხვდება, ღვინოს გადაღვრის და ყველანი ხვდებიან, რომ ახლა დადგა კულმინაცია - ეს აშკარა გამოწვევაა. სიცილიური ტრადიციის თანახმად, ალფიო და ტურიდუ გადაეხვევიან ერთმანეთს, ტურიდუ მას მარჯვენა ყურზე კბენს, ნიშნად იმისა, რომ გამოწვევა მიიღო. გაისმის კითხვა, თუ როდის უნდა გაიმართოს ორთაბრძოლა, ალფიო პასუხობს, ახლავე. ტურიდუ თანახმაა. და სწორედ ამ საბედისწერო მომენტში ის თხოვნით მიმართავს ალფიოს, რომ იზრუნოს სანტაზე, ანუ სანტუცაზე, რომელსაც უღალატა და მიატოვა. ალფიო თანახმაა და გარეთ ბაღში ელოდება.

მანამდე ტურიდუ ემშვიდობება დედას. ისმის ულამაზესი არიოზო: *Mamma, quel vino è generoso,...* დედა, ღვინო ძლიერ მომეკიდა... და ფინალში ის ემშვიდობება დედას სამუდამოდ, რადგან იცის, რომ ცოცხალი ვერ დაბრუნდება. ის დამნაშავეა და უნდა დაისაჯოს. დანარჩენი მოვლენები ელვისებური სისწრაფით ვითარდება - დედა მიძახებს, ქალები შემორბიან, მოდის სანტუცაც და უცებ გაისმის ერთი ქალის ხმა - *Hanno*

¹¹ Pietro Mascagni. *Cavalleria rusticana*. Klavierauszug von Kurt Soldan. Edition Peters, Leipzig, 1979. S. 96-97.

ammazzato compare Turiddu! - ტურიდუ მოკლეს! ამ ხმას ფარავს სანტუცას განწირული ყვირილი და ორკესტრის მძაფრი სწრაფი აკორდები.

ამდენად, პიეტრო მასკანის ოპერა „სოფლის ღირსება“ ნამდვილ ვერისტულ მუსიკალურ დრამას წარმოადგენს, რომელიც ძალზე ერთგულია ლიტერატურული დედნისა. თუმცა ბევრი დეტალით და ნუანსით უფრო ღრმად არის საოპერო დრამატურგიაში გახსნილი პერსონაჟების ხასიათები და მათი მამოძრავებელი ემოციები. ამიტომ ოპერის სანტუცა უაღრესად დადებითი პერსონაჟია, ვერც ალფიოს გაამტყუნებს ვინმე. მაგრამ სიმპათიას იწვევს ტურიდუც, რომელიც ამ თავისი ბოლო თხოვნით ინანიებს ცოდვას.

მუსიკალური პარტიტურა კი უბრალოდ გენიალურია. არ არის გასაკვირი, რომ მას დღემდე ბევრი რეჟისორი იყენებს თავის ფილმებში. ასე მაგალითად, ფრენსის ფორდ კოპოლამ თავისი „ნათლის“ მესამე ნაწილი მთლიანად ვერგას და მასკანის დრამატურგიაზე ააგო და მისი ციტირება მოახდინა. ამასთან დაკავშირებით კიდევ ორი კვლევის ხსენებას მივიჩნევდი აუცილებლად - გერმანელი მეცნიერის აქსელ რიუთის (Prof. Dr. Axel R  th) კვლევა - „სიცილიური არქაიკიდან მოდერნისტულ ესთეტიკამდე: „სოფლის ღირსების“ აქტუალიზაცია ვერგასთან, მასკანისთან და კოპოლასთან“,¹² რომელმაც ამავე თემაზე სადოქტორო ნაშრომიც დაიცვა კიოლნის უნივერსიტეტში. ის ხაზს უსვამს ამ ნაწამოების - ოპერის - ტრავგიკულ სიღრმისეულ სტრუქტურას.

ახალგაზრდა თეატრმცოდნე და რეჟისორი სტეფანო ბოსელი, რომელიც მოღვაწეობს ნიუ-იორკის მერიმაუნტის მანჰეტენის კოლეჯში, იკვლევს დიალოგურ პოსტმოდერნისტულ კონცეფციებს იტალიური პიესების დრამატურგიაში. მისი ერთ-ერთი კვლევა ეძღვნება ვერგასა და კაპუანას, სადაც ავტორი ვერგას „სოფლის ღირსებას“ განიხილავს როგორც ინტერტექსტუალურ მცირე დრამას.¹³ ვუთითებ სტატიის ლინკს: <https://stebos.net/wp-content/uploads/2016/10/Boselli-The-Intertextual-Short-Play-MLN126.1.pdf>

დიახ, ჯოვანი ვერგას პიესა „სოფლის ღირსება“ ინტერტექსტუალური დრამაა და სწორედ ამიტომ მოარგეს მას ასე კარგად ლიბრეტისტებმა საოპერო ნაწარმოებისათვის საჭირო ფორმა, სწორედ ამიტომ გახდა შესაძლებელი ნარატივის განვრცობა და მისი ამეტიყვევლება მრავალ რეგისტრში - სიყვარული, დაღატი, პატიოსნება, ღირსება, შურისძიება და ტრადიციისადმი ერთგულება - ალბათ ეს არის პიეტრო მასკანის და ჯოვანი ვერგას თხზულებების მთავარი სემანტიკური კომპონენტები.

---

12 Axel R  th (Köln), 2016, „Von sizilianischer Archaik zu modernistischer   sthetik: Aktualisierungen der Cavalleria rusticana bei Verga, Mascagni und Coppola“, in: Romanistisches Jahrbuch 67 (2016), S. 126-147.

13 Stefano Boselli, Stefano (2011). The Intertextual Short Play: An Example Using Verga's Cavalleria rusticana and Capuana's Il piccolo archivio. In: MLN (Modern Language Notes) 126 (2011): 47-73    2011 by The Johns Hopkins University Press.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. Luperini, Romano (1975): Giovanni Verga, Roma/Bari, Laterza.
2. Luperini, Romano (a cura di) (1982): Verga. L'ideologia. Le strutture narrative. Il ‚caso‘ critico, Lecce, Milella.
3. Luperini, Romano (1968): Tre tesi sul Verga, Firenze, La Nuova Italia, 1968.
4. Saccone, Eduardo (2002): „Il mondo di Verga: l'ossimoro di „Cavalleria rusticana“, in: Modern Language Notes 117, 106–114.
5. Sansone, Matteo (1987): „The Verismo of „Cavalleria rusticana“. From Verga's „Scene popolari“ to Mascagni's Opera“, in: Bulletin of the Society for Italian Studies. A Journal for Teachers of Italian in Higher Education 20, 2-12.
6. Verga, Giovanni (1987): „Cavalleria rusticana. Scene popolari“, in: id., Teatro, a cura di Gianni Oliva, Mailand, Garzanti, 207–229.
7. Verga, Giovanni (1980): Le novelle, vol. 1, a cura di Gino Tellini, Roma, Salerno Editore.
8. Under the Shadow of Etna, by Giovanni Verga, Gutenberg. Org. pp. 101-117.
9. ჯ. ვერგა. სოფლის პატროსნება. კრებულში: მსოფლიო ლიტერატურა: რჩეული მოთხრობები. ავტ.-შემდგ.: გ. მურდულია, ბ. ბეჟუაშვილი. - თბ.: დია, 2007. ტ. 5. - 2008.
10. Rein A. Zondergeld. Aufhebung der Zeit im Augenblick. In: taz. die Tageszeitung vom 2. 7. 1990, S. 15. <https://taz.de/Aufhebung-der-Zeit-im-Augenblick!/1761550/>
11. Pietro Mascagni. Cavalleria rusticana. Klavierauszug von Kurt Soldan. Edition Peters, Leipzig, 1979.
12. Dr. Waldemar Schweisheimer. Pietro Mascagni - A Tragic Figure? In: The Etude Magazine, April 1946. <http://www.mascagni.org/articles/schweisheimer-194604-etude>
13. Hiller, Jonathan. „Verismo Through the Genres, or ‘Cavalleria rusticana’—The Delicate Question of Innovation in the Operatic Adaptations of Giovanni Verga's Story and Drama by Pietro Mascagni (1890) and Domenico Monleone (1907).“ Carte italiane 2.5 (2009): 109-32.
14. Anselmi A., Pietro Mascagni, Milano, 1959.
15. Wagner, Hans-Joachim: Fremde Welten. Die Oper des italienischen Verismo, Stuttgart und Weimar 1999.
16. Mallach, Alan: The Autumn of Italian Opera. From Verismo to Modernism 1890-1915, Boston 2007.
17. Gaillard, Joan (1992): „Cavalleria rusticana“. Novella, Drama, Melodramma“, in: Modern Language Notes 107, 178–195.
18. Voss, Egon (1987): „Die tragische Dorfgeschichte als Opernggenre“. Zum Verismo der Cavalleria rusticana“, in: Attila Csampai/Dietmar Holland (Hg.), Pietro Mascagni, „Cavalleria rusticana“. Ruggero Leoncavallo, „Der Bajazzo“. Texte, Materialien, Kommentare, Reinbek, Rowohlt, 9-19.
19. Axel R uth (Köln), 2016, „Von sizilianischer Archaik zu modernistischer Ästhetik: Aktualisierungen der Cavalleria rusticana bei Verga, Mascagni und Coppola“, in: Romanistisches Jahrbuch 67 (2016), S. 126-147.
20. Stefano Boselli, Stefano (2011). The Intertextual Short Play: An Example Using Verga's Cavalleria rusticana and Capuana's Il piccolo archivio. In: MLN (Modern Language Notes) 126 (2011): 47-73   2011 by The Johns Hopkins University Press.
21. Pietro Mascagni. Cavalleria rusticana. Melodramma in un atto. Libretto di Giovanni Targioni-Tozzetti e Guido Menasci. Italienisch/Deutsch. Deutsche  bersetzung von Oscar Berggruen. Edition Peters, Leipzig, Peters Textb cher. № 10023. 1982.

**GIOVANNI VERGA'S (SHORT STORY AND PLAY) AND PIETRO
MASCAGNI'S OPERA "CAVALLERIA RUSTICANA"
- COMPARATIVE STUDY**

Summary

The article "Giovanni Verga's (short story and drama) "Cavalleria rusticana" and Pietro Mascagni's opera "Cavalleria Rusticana" - comparative analysis" discusses the following questions: The genesis of the short story (1880) and the drama/play (1884) "Cavalleria rusticana" by Giovanni Verga and the peculiarities of the narrative structure and technique of the author and his literary texts, as well as the architectonics and expansion of the plot in the drama. Great attention is paid to "verismo" in literature and the role of G. Verga in the emergence and development of this movement.

The development and all the details of the subject matter in the short story and the changes in the main characters in the drama of the same name are discussed in detail.

Furthermore, the work of the composer Pietro Mascagni is presented and the story of the creation of his opera "Cavalleria rusticana", whose first performance took place in Rome at the Teatro Costanzi on 17 May 1890, is described. The very special role of the librettists Giovanni Targioni-Tozzetti and Guido Menasci is duly emphasized. The libretto is analyzed in great detail and all similarities and differences with the texts by G. Verga are highlighted.

The opera dramaturgy consists of 12 numbers or scenes or performances, to which two numbers should also be added - the overture and Turiddu's Siciliana. In total, the opera consists of 14 scenes (Verga's play, on the other hand, consists of 9 scenes). The characters of the protagonists were deepened and expanded by the librettists, the dialogues are much more profound and have a stronger configuration.

The figure of Santuzza takes on human traits that are closer to her name - she arouses the pity and sympathy of the audience/listeners or, if applicable, the readers of the libretto. She regrets her actions by letting Alfio in on the love affair between Turiddu and Lola.

Turiddu is also explicitly favoured with a positive character trait in the dramaturgy of the opera - he also regrets his deed and asks Alfio and his mother to care for the poor Santuzza, who he has insulted and abandoned.

P. Mascagni's opera "Cavalleria rusticana" is a work of art in its own right, a masterpiece of world opera history. The play and the short story by Giovanni Verga are less recognized today. But much research has been devoted to analyzing Verga's work (among others, the article refers to the work of Axel R uth "Von sizilianischer Archaik zu modernistischer  sthetik: Aktualisierungen der Cavalleria rusticana bei Verga, Mascagni und Coppola ", in: Romanistisches Jahrbuch 67 (2016), S. 126–147.) and Stefano Boselli (Stefano Boselli, Stefano (2011). The Intertextual Short Play: An Example Using Verga's Cavalleria rusticana

and Capuana's *Il piccolo archivio*. In: *MLN* (Modern Language Notes) 126 (2011): 47-73
© 2011 by The Johns Hopkins University Press.).

The article lists a total of 21 bibliographical units in German, English, Italian and French.

It is precisely accentuated why the opera became a globally recognized masterpiece and still occupies its place among the best operas in the repertoire of the world's opera stages.

**GIOVANNI VERGA'S (ERZÄHLUNG UND DRAMA) „DIE
BAUERNEHRE“ UND PIETRO MASCAGNI'S „CAVALLERIA
RUSTICANA“ - KOMPARATISTISCHE ANALYSE**

Zusammenfassung

Im Artikel „Giovanni Verga's (Erzählung und Drama) „Die Bauernehre“/„Cavalleria rusticana“ und Pietro Mascagni's „Cavalleria Rusticana“ - komparatistische Analyse“ werden folgende Fragen erörtert: die Entstehungsgeschichte der Novelle (1880) und des Dramas (1884) „Die Bauernehre“/ „Cavalleria rusticana“ von Giovanni Verga und die Besonderheiten der Erzählstruktur und -technik des Autors und seiner literarischen Texte, sowie der Architektonik und Ausdehnung der Handlung im Drama. Große Aufmerksamkeit wird dem „Verismo“ in der Literatur und der Rolle von G. Verga bei der Entstehung und Entwicklung dieser Richtung gewidmet.

Es wird auf die Entfaltung und auf alle Einzelheiten des Sujets in der Novelle und auf die Veränderungen der Hauptcharaktere im gleichnamigen Drama detailliert eingegangen.

Des Weiteren wird das Schaffen des Komponisten Pietro Mascagni dargestellt und die Entstehungsgeschichte seiner Oper „Cavalleria rusticana“ geschildert, deren Erstaufführung in Rom im Teatro Costanzi am 17. Mai 1890 stattfand. Ganz besondere Rolle der Librettisten Giovanni Targioni-Tozzetti und Guido Menasci wird gebührend unterstrichen. Das Libretto wird aufs genaueste analysiert und alle Gemeinsamkeiten und Unterschiede mit den Texten von G. Verga werden hervorgehoben.

Die Operndramaturgie besteht aus 12 Nummern bzw. Szenen oder Auftritten, dazu sollen aber auch noch zwei Nummern hinzugerechnet – die Ouvertüre und die Siciliana von Turiddu. Also insgesamt besteht die Oper aus 14 Szenen (das Stück von Verga besteht dagegen aus 9 Bildern). Die Charaktere der handelnden Personen wurden von den Librettisten vertieft, erweitert, die Dialoge sind viel tiefsinniger und erhalten stärkere Konfigurierung.

Die Gestalt von Santuzza erhält menschliche Züge, die ihrem Namen nähersteht – sie erweckt Mitleid und Sympathie der Zuschauer/Zuhörer oder gegebenenfalls der Libretto-Leser. Sie bereut ihre Tat, indem sie Alfio in die Liebesaffäre zwischen Turiddu und Lola einweicht.

Auch Turiddu wird in der Dramaturgie der Oper ausdrücklich mit positivem Charakterzug begnadet – auch er bereut seine Tat und bittet Alfio und seine Mutter darum, dass sie für die arme, von ihm beleidigte und verlassene Santuzza sorgen sollen.

Die Oper von P. Mascagni „Cavalleria rusticana“ ist ein eigenständiges Kunstwerk, ein Meisterwerk der Weltoperngeschichte. Das Stück und die Novelle von Giovanni Verga finden heutzutage weniger Ansehen. Aber viele Forschungen widmen sich der Analyse des Werkes von Verga (unter anderem wird im Artikel auf die Arbeiten von Axel Rüth (Axel Rüth (Köln), 2016, „Von sizilianischer Archaik zu modernistischer Ästhetik: Aktualisierungen

der *Cavalleria rusticana* bei Verga, Mascagni und Coppola“, in: *Romanistisches Jahrbuch* 67 (2016), S. 126–147.) und Stefano Boselli (Stefano Boselli, Stefano (2011). *The Intertextual Short Play: An Example Using Verga’s Cavalleria rusticana and Capuana’s Il piccolo archivio*. In: *MLN (Modern Language Notes)* 126 (2011): 47–73 © 2011 by The Johns Hopkins University Press.) hingewiesen). Insgesamt werden im Artikel 21 bibliografische Einheiten in deutscher, englischer, italienischer und französischer Sprache nachgewiesen.

Es wird genauestens akzentuiert, warum die Oper zu einem weltweit anerkannten Meisterwerk wurde und bis heute ihren Platz unter den besten Opern im Repertoire der Weltopernbühnen einnimmt.